

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Орду К.С.

аспірантка,

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ПОВЕДІНКОВОГО КРИТЕРІЮ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СІМЕЙНИХ ЛІКАРІВ

У дослідженнях сучасних науковців простежуються різні погляди на формування умінь та навичок майбутніх лікарів, а також фахівців соціономічних професій загалом. Отже, розглянемо показники, що притаманні діяльнісній основі ІКК.

А. Бочевар, досліджуючи ІК компетентність майбутніх юристів, зазначає, що *діяльнісному компоненту відповідають такі показники*: уміння застосовувати сучасні ІКТ для вирішення завдань професійної діяльності; уміння щодо моделювання комунікативних ситуацій засобами ІКТ; уміння щодо створення творчих проектів із застосуванням ІКТ [1, с. 95].

Г. Мороховець показниками, що визначають рівень сформованості інформаційно-комунікаційної компетенції у студентів ЗВО вважає такі: усвідомлення недостатньої кількості інформації та її потреби для розв'язання будь-якого завдання; здійснення пошуку необхідної інформації в різних інформаційних джерелах (газети, журнали, література, Інтернет тощо); оцінювання знайденої інформації (аналітичне оброблення інформації, критичне ставлення до отриманої інформації); створення нової інформації засобами ІКТ; збереження та передача інформації [7, с. 34].

І. Гуменна, розглядаючи готовність майбутніх лікарів до професійної комунікації, виокремлює *дієвий компонент* і вважає, що його критерієм є практична діяльність студентів, спрямована на формування вмій і навичок професійної комунікації. Відтак,

авторкою визначено відповідні *показники*: опанування студентами правил та норм професійної комунікації; уміння встановити, підтримувати контакт з партнером по спілкуванню, вміння використовувати професійну лексику під час спілкування; уміння знаходити оптимальний вихід з проблемних ситуацій в ході професійної комунікації [4, с. 102].

За твердженням Л. Лимар, *діяльнісний компонент* охоплює стратегії взаємодії з пацієнтами, включаючи вербальне та невербальне спілкування. За своїми обов'язками сімейний лікар має спілкуватися з великою кількістю пацієнтів, тому варто зазначити, що даний компонент представлений уміннями лікаря грамотно спілкуватися з пацієнтами [6, с. 93].

Погоджуємось із думкою А. Варданян, що *професійно-діяльнісний* критерій визначається здатністю майбутніх лікарів ефективно та грамотно здійснювати процес комунікації у ситуаціях лікарсько-професійного вербального та невербального спілкування, що забезпечує якість і ефективність професійної діяльності; сформованість самоконтролю у спілкуванні; комунікативною доцільністю мовлення; рівнем прояву навичок та умінь кодувати та декодувати повідомлення вербально і невербально, адаптуватися у лікарсько-професійних ситуаціях спілкування [2, с. 8].

Ю. Остраус *практично-діяльнісний* критерій пов'язує з рівнем оволодіння базовими комунікативними уміннями, що забезпечують ефективне здійснення професійної комунікації. На думку вченої, уміння вести бесіду є одним з основних професійно-комунікативних умінь майбутніх сімейних лікарів тому, що клінічна бесіда була й залишається основним видом спілкування лікаря та пацієнта, одним з найважливіших методів, що застосовується в повсякденній практичній роботі сімейного лікаря. Показниками практично-діяльнісного критерію вважає уміння сприймати та виробляти комунікативні засоби, уміння вести бесіду [11, с. 100].

А. Тітова зазначає, що *прагматичний критерій* сформованості професійної компетентності майбутніх сімейних лікарів – це ступінь ефективності й дієвості знань та умінь, засвоєних студентами-медиками на практиці. Узагальненими показниками цього критерію є: наявність у студентів-медиків системи професійних умінь і

навичок для здійснення діагностичної, лікувальної, профілактичної та протиепідемічної роботи лікаря загальної практики (сімейного лікаря); здатність застосовувати уміння та навички на практиці у майбутній професійній діяльності лікаря загальної практики (сімейного лікаря); здатність розв'язувати професійні задачі, оцінювати їх значущість, створювати й реалізовувати програму професійної самоосвіти та розвитку [10, с. 166-167].

Ж. Рагріна наголошує, що *основні критерії та показники для оцінки рівня сформованості діяльнісного компонента готовності майбутніх спеціалістів-медиків до професійного спілкування це:* вміння будувати граматично правильне, логічно організоване висловлювання, що свідчить про впевнене володіння організаційними структурами мови; володіння високим рівнем граматичної правильності, достатнім для організації та контролю власної мовленнєвої діяльності; вміння аналізувати, узагальнювати й систематизувати отриману інформацію (висновки, докази, критична оцінка, пояснення, аргументація тощо) [9, с. 234].

О. Наливайко *операційно-діяльнісний критерій професійної культури майбутніх сімейних лікарів* визначає: теоретичними знаннями, вміннями та навичками, а також способами отримання необхідної інформації та ефективністю її використання; активним використанням одержаних знань, сформованих умінь, навиків і професійно-важливих якостей у професійній діяльності як необхідних складових пізнання й розвитку професійної культури, самовиховання, самовдосконалення [8, с. 57].

А. Гавриш, досліджуючи формування компетентності майбутніх лікарів загальної практики з використання діагностико-прогностичних технологій фізичного виховання, вважає, що *операційно-діяльнісний критерій* передбачає оцінку стану засвоєння сукупності діагностико-прогностичних дій та операцій для забезпечення професійного супроводу діяльності майбутнього лікаря. Критерій висвітлює сформованість комплексу професійних умінь (організаційних, управлінських, технологічних, проектувальних, соціальнокомунікативних); уміння ставити мету й досягати професійного самовдосконалення; уміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз й самооцінку результатів діяльності; розвиток вольових

якостей (наполегливість, дисциплінованість та інші) при виконанні діагностико-прогностичних завдань [3, с. 179].

Спираючись на вищезазначене, *поведінковий критерій ІКК майбутніх сімейних лікарів* має у своєму складі такі показники: наявність комунікативних умінь та здібностей; наявність прогностичних умінь з використання ІКТ; наявність умінь працювати з електронною системою охорони здоров'я eHealth. Перспективу подальших розвідок вбачаємо в обґрунтуванні зазначених показників.

Список використаних джерел:

1. Бочевар А.Г. Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх юристів засобами мультимедійних технологій: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2017. 317 с.
2. Варданян А.О. Формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутніх лікарів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Хмельницький нац. ун-т. Хмельницький, 2017. 289 с.
3. Гавриш А.Л. Формування компетентності майбутніх лікарів загальної практики з використання діагностико-прогностичних технологій фізичного виховання та спорту у професійній діяльності дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Класич. приват. ун-т. Запоріжжя, 2019. 280 с.
4. Гуменна І.Р. Особливості підготовки майбутніх лікарів до професійної комунікації. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. 2015. Вип. 1. С. 100–104.
5. Дроненко В.Г. Дослідження комунікативної компетентності майбутніх лікарів. *Медична освіта*. 2018. № 4. С. 41–47.
6. Лимар Л.В. Основні компоненти соціальної компетентності сімейних лікарів в Україні. *Медична освіта*. 2019. № 2. С. 90–95.
7. Мороховець Г.Ю. Методика формування інформаційно-комунікаційної компетенції майбутніх лікарів у освітньому середовищі вищого медичного навчального закладу. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2016. № 3. С. 32–34.
8. Наливайко О.Б. Формування професійної культури майбутніх сімейних лікарів у процесі контекстної підготовки: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінницький нац. пед. ун-т. ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2016. 286 с.
9. Рагіна Ж.М. Підготовка майбутніх іноземних спеціалістів-медиків до професійного спілкування: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2017. 298 с.

10. Тітова А. В. Формування професійної компетентності майбутніх сімейних лікарів із використанням веб-технологій. : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2020.

11. Остраус Ю.М. Критерії, показники та рівні сформованості професійно комунікативної культури майбутніх сімейних лікарів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: педагогіка і психологія. 2016. Вип. 47. С. 96–102.